

4 VÝUKA V PŘÍRODĚ (TERÉNNÍ VÝUKA)

Ředitelé škol, na kterých se realizoval pilotní projekt PaV, měli věcné výhrady k pravidelnému uplatňování integrované terénní výuky zejména z organizačních důvodů, jako jsou rozdílné podmínky škol, nezbytný dozor při vycházkách apod. (Tupý et al., 2015). Vzhledem k fázi školního roku a také nepříznivému počasí či vyšší nemocnosti žáků nebyla v pilotních školách tato výuka realizována zcela pravidelně a ani v dostatečné míře. Nejvíce se uplatnila v rámci školy v přírodě, vlastivědných či jinak orientovaných výletů a také na některých školách v naukových předmětech. Přestože v doporučeních pro praxi autoři zprávy uvádějí, že třídní učitelé nedoporučují z legislativních důvodů zařazovat integrovanou výuku (jako jsou cílené vycházky), učení na vzduchu mimo školní třídu (např. v zahradě

školy, na školním dvoře) je jednoznačně prospěšné. Učení mimo třídu totiž může rozvíjet i jiné kompetence a hodnoty, jako je svoboda, zábava, autenticita, bohatost prostředí na sensorické vnímání a také varianty při uplatňování pedagogických principů (Waite, 2011). Ve Spojených státech amerických dokonce zkoumali kvalitní programy environmentální výchovy (Lieberman & Hoody, 1998) a účastníci se žáci měli vyšší skóre ve srovnávacích testech nejenom v přírodních vědách, ale také ve čtení, psaní, matematice a sociálních vědách, měli méně kázeňských problémů, vyšší zájem o učení, vyšší sebeúctu a pocit uspokojení z toho, co dokázali (TEREZA – vzdělávací centrum, 2019).

V edukačním programu PaV autoři poukazují na možnost zvýšení pohybové aktivity žáků zanesením výuky do přírody. Nazývají tuto výuku jako „integrovanou terénní výuku“ (dále i „ITV“). Jde o komplexní formu výuky, která je přenesena do terénu, tedy mimo školní lavice. Činnosti v rámci výuky se střídají a integrují tak, aby splnily cíle všech zúčastněných předmětů. ITV probíhá pomocí různých organizačních forem výuky, jako jsou vycházky, terénní cvičení, výcvikové kurzy, exkurze, tematické školní výlety apod. Přímo do výuky se začleňují různé formy pohybových aktivit, jako je např. chůze či běh. Autoři rovněž konstatují, že fyzické zatížení žáků při ITV je srovnatelné s hodinou tělesné výchovy. Tato výuka propojuje obsah učiva různých předmětů v jeden tematický výukový celek s cílem komplexního poznání využitelného v praktickém životě. Dochází ke spojení teoretických vědomostí s praktickými činnostmi. Velmi dobře se uplatňují mezipředmětové vztahy, komunikace a spolupráce ve skupině, prohlubují se vztahy mezi žáky. V rámci ITV lze využívat progresivní vyučovací metody, jako je např. pozorování, pokus, laboratorní činnosti, projektová výuka, kooperativní metody, metody zážitkové pedagogiky.

V následující části jsou uvedeny ukázky ITV trvající dvě vyučovací hodiny. Téma výuky navazuje na učivo probírané ve škole. Z hlediska bezpečnosti je důležitý výběr místa. Učitel má stanovena kritéria hodnocení, nabízí skupinovou práci, poskytuje zpětnou vazbu.

Příklady pro různé ročníky

(Tupý, Mužik, Mikláňková, Mužiková, Havel, Janíková, 2015)

3. ROČNÍK – VYCHÁZKA SE SLOVNÍMI DRUHY

Výukové cíle: přiřadit slovo k určitému slovnímu druhu, ovládat mluvnické kategorie podstatných jmen, orientovat se v terénu, spolupracovat ve skupině, podílet se na organizaci, být motivován, dbát na bezpečnost svou i ostatních.

Vyučovací předměty: český jazyk, tělesná výchova, dramatická výchova

Téma: slovní druhy

Terén: louka, park, hřiště, les

Časová dotace: 90 minut

Pomůcky: papíry, podložky, psací potřeby, lístečky se slovy, obrázková zpráva, nalepovací lístky cca 8 × 4 cm